

Scriitoarea de tablouri

Dacă privim literatura ca pe o afacere, cărțile lui Susan Vreeland sunt echivalentul unui „small business” de succes. Nișa sa - ficțiunea inspirată de tablouri celebre - i-a adus notorietatea mondială. Și aproape trei milioane de dolari. De Diana-Florina Cosmin

Cărțile, ca și oamenii, trebuie să-și găsească locul în lume. Nu se potrivesc oriunde. Apetitul pentru romanele lui Dan Brown, volumele „Harry Potter” sau ultimele noutăți ale literaturii „light” se poate lesne satisface în spațiile generoase ale marilor lanțuri de librării, unde răsună la megafon ofertele speciale ale zilei. Opera lui Susan Vreeland (64 de ani), în schimb, se simte mai „acasă” la librăria din colț, cu miros aspru de hârtie îngălbenită, amestecat cu un iz înțepător de file lucioase. O librărie unde răsfoitul paginilor este singurul zgomot de fundal. Exact genul de loc unde am ținut pentru prima oară în mâini cartea sa, „Girl in Hyacinth Blue” (Editura Penguin Books). Apoi, când i-am regăsit volumele pe rafturile cu bestselleruri din America, Italia sau Franța, printre turiști derutați, oameni de afaceri grăbiți sau doamne care răsfoiau ultimul rețetar al lui Jamie Oliver, impresia inițială s-a transformat în certitudine.

VERMEER RECREAT. Romanele lui Vreeland nu se citesc pe „repede-naainte”, ci se savurează cu o ceașcă de ceai în față. În loc de impulsul de a arunca un ochi nerăbdător la ultima pagină și a „fura” finalul, simți o familiaritate calmă, la care vrei să te mai întorci din când în când, ca să mai revezi câte un pasaj. Tot ca într-o librărie din colț unde ai

Susan Vreeland și-a dobândit celebritatea mondială la pensie

cotlonul tău preferat pentru răsoit romane, cărțile lui Susan au și ele „unghere” la care poți să revii. „Se gândise la toți oamenii din toate picturile pe care le văzuse la licitație în acea zi. Nu doar tabloul tatei, ci toate tablourile din lume. Ochii acelor oameni, modul în care întorceau capul, singurătatea, suferința lor fuseseră toate împrumutate de un artist, pentru a fi văzute de alți oameni, de-a lungul vremurilor. De oameni

Edițiile, ca și studiourile de film, nu mai caută cărți cu nuanțe și emoții, ci acțiune, violență și sex

care sunt atât de aproape, la câțiva pași, și care se uită, se uită, se uită. Și care, totuși, n-o vor cunoaște niciodată”. Acest pasaj ar fi unul dintre „ungherele mele” din opera lui Susan. Personajul pe care oamenii nu-l vor cunoaște niciodată este nimeni altul decât Magdalena, fiica pictorului Johannes Vermeer, a cărei poveste o așterne Vreeland în „Girl in Hyacinth Blue”. Autoarea inventează cel de-al 36-lea tablou al lui Vermeer (artistul a pictat 35), care circulă prin lume de-a lungul secolelor și schimbă viețile oamenilor cu care intră în contact. De la un fost ofițer al celui de-al Treilea Reich, care l-a furat în timpul războiului și-l poate admira doar în secret, în pivniță, până la fiica lui Vermeer care, în ultimele rânduri ale cărții, asistă ca o anonimă, copleșită de greutatea vieții, la licitația tabloului pentru care pozase cu ani în urmă. Personajul suferă la gândul că oamenii din jurul său n-o vor recunoaște niciodată pe femeia brăzdată de riduri în „fata în haine de nuanța zambilelor albastre” din pictura pe care o privesc cu atâta admirație. Fiecare capitol al romanului este o poveste distinctă, cu personaje din epoci diferite, singurul punct comun fiind tabloul imaginar al lui Vermeer.

ADEVĂR DE DOUĂ FELURI. Unii critici i-ar putea considera scrierile mai degrabă farse decât povești, însă Vreeland – și cei care-i cumpără cărțile în 39 de țări – și-a ales o accepțiune inedită a adevărului. „Istoria descrisă cu acuratețea detaliului nu înseamnă literatură. Ficțiunea mea alege adevărurile relevante pentru lumea interioară a personajelor și le transformă într-o poveste care li s-ar fi putut potrivi”,

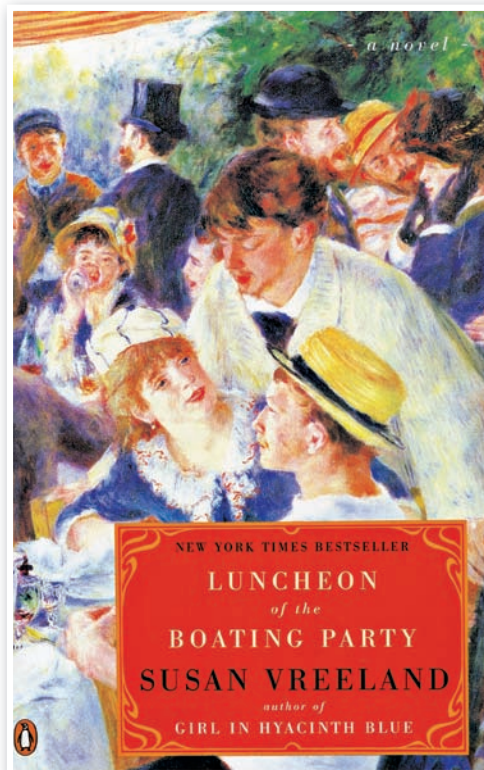
explică Vreeland în exclusivitate pentru Forbes România. Autoarea americană, care a câștigat până acum peste 2,5 milioane de dolari din cărțile sale, se declară fidelă „adevărului persoanei și nu adevărului despre persoană”. Astfel, Vreeland a reconstruit, bucată cu bucată, viața pictoriștelor Emily Carr sau Artemisia Gentileschi, pornind de la elementele care le-au influențat cel mai mult în creațiile lor. „Am nevoie de luni întregi pentru a mă documenta în privința detaliilor: anii și faptele concrete, dar odată ce îmi sunt clare, pot să intru în mintea personajului, să-mi imaginez trăirile lui”, povestește Vreeland, cu aer cald și nebănuț de multă modestie pentru o scriitoare pe care italiienii o inundă cu e-mailuri de genul: „Roma și Florența ne par și mai frumoase după ce v-am citit cărțile”.

Atât modestia lui Vreeland, cât și faptul că-și poate imagina poveștile unor oameni aflați la secole distanță nu provin doar dintr-un talent viu, ci și dintr-un loc al morții și al fricii. Poate un „drum luminos” n-ar fi ajutat-o să-și împlinescă promisiunea făcută sieși în tinerețe. „În 1971, după ce am vizitat Luvrul pentru prima oară, m-am așezat pe Pont Neuf și mi-am promis că voi face cumva ca această artă minunată să-mi fie alături toată viața”, își amintește ea. Nașterea lui „Girl in Hyacinth Blue” s-a produs la 30 de ani după Pont Neuf și la câteva luni după ce proaspăta pensionară revenise la viață după victoria în fața cancerului limfatic.

Pentru că, fiind nevoită să urmeze tratamente cu medicamente puternice cititul o obosea, Susan a început, în schimb, să răsfoiască albume de artă, devenind tot mai interesată de viețile reale ale oamenilor din acele picturi. „Poate sună pompos, dar cărțile mele inspirate de tablouri sunt și modul meu de a mulțumi artiștilor care, într-un fel, mi-au salvat viața”, explică fosta

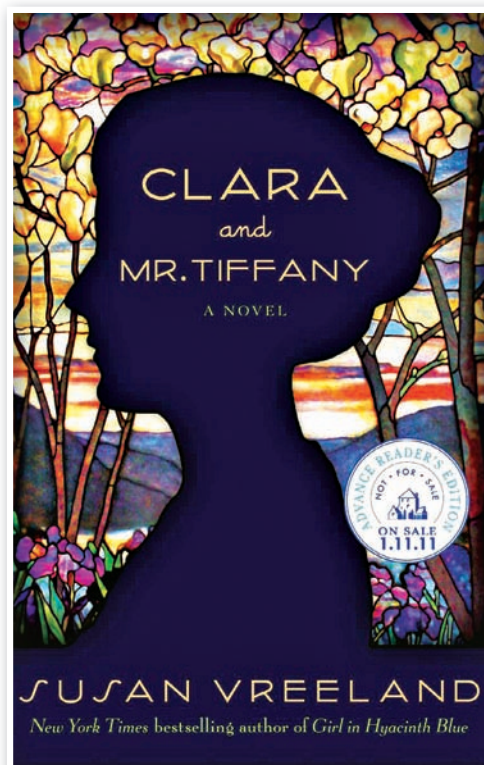
Clara and Mr. Tiffany – 2011

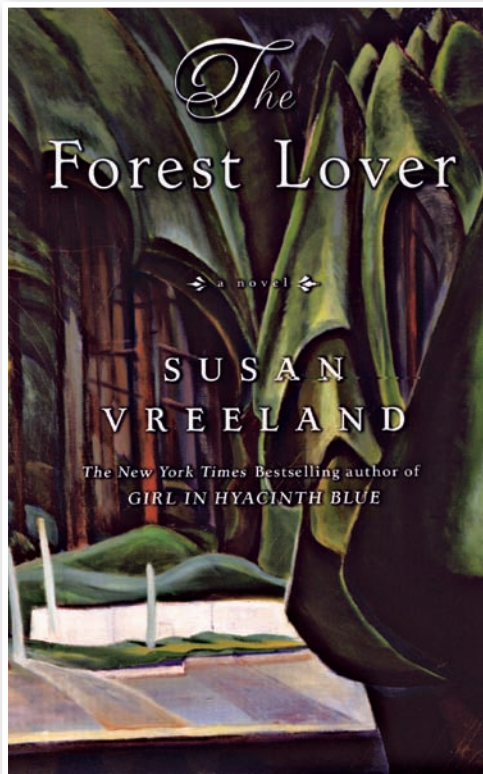
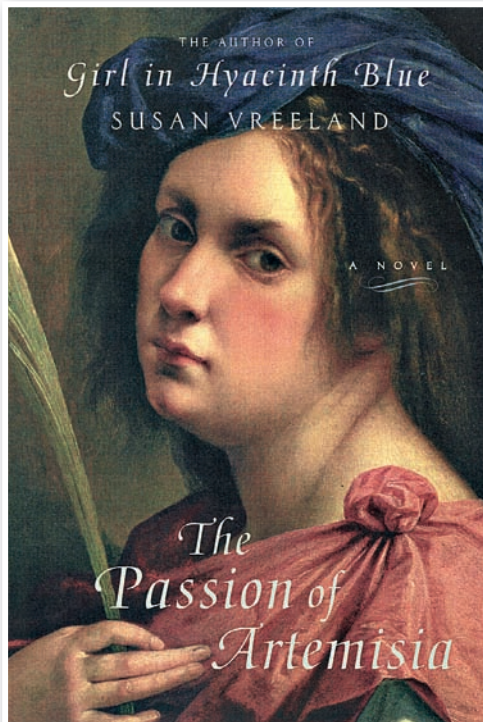
Ultimul roman al lui Vreeland va fi publicat în ianuarie 2011 și prezintă povestea Clarei Driscoll, femeia care a realizat designul sticlei celebrelor lămpi Tiffany. Până de curând, se credea că designul lămpilor îi aparține integral lui Louis Comfort Tiffany, celebrul artist în sticlă al perioadei Art Nouveau. Autoarea americană și-a propus să exploreze lumea interioară a Clarei Driscoll și lupta ei de artist într-o lume a bărbaților.

Luncheon of the Boating Party – 2007

Susan Vreeland țese o poveste în jurul tabloului lui Renoir, „Prânzul de la Serbarea Bărcilor” (1881), analizând „la vie moderne” din Paris în perioada în care artistul a imortalizat pe pânză stilul de viață francezesc.

The Forest Lover – 2004

Povestea imaginară a pictoriței Emily Carr (1871-1945), unul dintre primii artiști post-impresioniști ai Canadei. Picturile sale, inspirate de viața amerindienilor, au fost influențate de copilaria și dramele trăite în British Columbia.

The Passion of Artemisia – 2002

Romanul explorează viața secretă a pictoriței Artemisia Gentileschi (1593-1656), considerată unul dintre cei mai talentați artiști din perioada barocă.

profesoară de literatură engleză din San Diego, cu un zâmbet. „Ca și pictura pe care o descrie, cartea lui Vreeland are marele dar de a-ți rămâne în minte”, scria „New York Times” despre „Girl in Hyacinth Blue”, în 1999. Zecile de scrisori de refuz din partea editurilor s-au transformat, după cronică reputatului cotidian, în contracte cu editurile Penguin și Random House precum și într-o mașinărie de marketing performantă. M-au impresionat rigurozitatea și răbdarea cu care autoarea, care nu agreează ideea de a avea asistenți care să facă documentarea în locul ei, mi-a răspuns la una dintre întrebările privind stafful său. Nu mai puțin de 117 nume apăreau, enumerate, pe lista celor care fac să meargă brandul „Susan Vreeland”, de la agenți până la organizatorii turneelor sale în străinătate. „Sunt foarte mulți oameni cărora trebuie să le fiu recunoscătoare, așa că nu puteam să uit pe cineva”, îmi explică senină, ca și cum ar fi cel mai firesc lucru din lume.

JUMĂTATE DE NIȘĂ. Mulțumirea vine și din conștiința faptului că succesul său reprezintă o excepție, nu o regulă, în industria editorială. În 1999, când i-a apărut bestsellerul „Girl in Hyacinth Blue”, 50.000 de volume vedeau, anual, lumina tiparului în

Statele Unite. Un deceniu mai târziu apar, în fiecare an, circa 500.000 de titluri noi. Concurența este drastică. „Editurile, ca și studiourile de film, vor intrigă, acțiune, sex, violență, situații-limită sau cel puțin niște celebrități care să vândă mult și repede. E greu să debutezi în asemenea vremuri”, crede Vreeland, care lucrează, în prezent, la un roman inspirat de artistul american Winslow Homer. Misiunea este cu atât mai grea când cărțile mizează pe nuanțe și emoții, nu pe dinamismul cinematografic. Conform legilor de marketing, însă, autoarea și-a creat deja o categorie pe piața editorială și știe să și-o exploateze cu succes. Cărțile sale s-au vândut în peste un milion de exemplare în Statele Unite și au fost traduse în 27 de limbi.

Nișa aleasă i se potrivește și, cel mai important, îi aparține. Cel puțin jumătate. Cealaltă jumătate este deținută de Tracy Chevalier, al cărei roman - „Fata cu cercei de perla”, inspirat tot de Vermeer - a fost publicat, coincident!, în același an cu „Girl in Hyacinth Blue”. „Ținem una la cealaltă, avem un fel de solidaritate”, recunoaște Vreeland. Asta se vede mai ales când cititorii le confundă și îi cer uneia să semneze cartea celeilalte. „Semnez adesea «Pentru Mary Smith, din partea lui Tracy Chevalier, prin intermediul lui Susan Vreeland», zâmbește Susan. Pentru ca respectivul cititor să nu se simtă jenat când își dă seama de gafă, Vreeland îl asigură că acea semnătură va transforma cândva cartea într-o piesă de colecție. Ca și tablourile lui Vermeer. **F**

POVEȘTI DESPRE ARTĂ

Romanele bestseller publicate de Susan Vreeland au fost traduse în 27 de limbi și vândute în 39 de țări. După Statele Unite, Italia - destinația predilectă a iubitorilor de artă - a fost piața cu cel mai mare succes.

Girl in Hyacinth Blue - 1999.

Povestea fiicei lui Vermeer - capitolul „Magdalena looking” din romanul „Girl in Hyacinth Blue” - se studiază în manualele de clasa a X-a din SUA. Cartea s-a numărat printre bestsellerurile „New York Times”, a fost premiată de revistele literare americane și a fost ecranizată într-o peliculă avându-le pe Glenn Close și Ellen Burstyn în rolurile principale. Adaptarea cărții pentru film a fost realizată de Richard Russo, scenarist premiat cu Pulitzer.

Life Studies – 2005.

O serie de povești despre pictori impresionisti și post-impresioniști, scrise din perspectiva unor oameni care i-au cunoscut. Scopul romanului este să arate modul în care chiar și indivizii cu cele mai banale vieți pot fi schimbați în mod fundamental de întâlnirea cu arta.